

ОСОБЛИВОСТІ ПОЗАСУДОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ У ВІДНОСИНАХ ІЗ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА

У статті досліджуються особливості позасудового захисту прав та інтересів у відносинах із надання адміністративних послуг у сфері будівництва. Указується на основні проблеми щодо правового регулювання та застосування таких способів.

Автор обґрунтовує позицію, що право на захист може виникати й у разі, коли право особи є обмеженим, тобто коли особа в силу обставин, що не залежать від неї, не може його реалізувати, оскільки державою створено такі механізми реалізації, які мають ускладнення.

Акцентовано увагу на тому, що різноміслювання співвідношення досліджуваних понять завжди пов'язані, на наше переконання, з галузевим аспектом дослідження та застосування до конкретних правовідносин. Важливість умовно теоретичних конструкцій охорони та захисту адміністративних прав можуть мати значення для визначення засобів, якими особа, чиї права обмежені чи порушені, буде їх відновлювати, де валике значення має ефективність здійснення державного, судового й у цілому правового захисту та охорони такого права.

Автор стверджує, що для адміністративних правовідносин їх охорона та захист не різняться за методом правового регулювання, проте можуть різнитися за способами такого регулювання.

Наголошено, що адміністративні оскарження, омбудсмен і медіація є важливими інструментами вирішення спорів на рівні інституцій та агенцій ЄС.

На думку автора, медіація та примирення можуть бути спрямовані не лише на завершення примирення, результатом може бути також скасування, зміна адміністративного акта, видання адміністративного акта певного змісту, відкликання заяви чи визнання права на подання заявки обґрунтованою. Такі узаконені правові наслідки можуть усунути сумніви та необізнаність сторін, а також з'ясувати фактичні та юридичні обставини звернення за отриманням адміністративної послуги у сфері будівництва.

Автор робить висновок, що максимальна розгалуженість системи альтернативних способів вирішення спорів у досліджуваній сфері сприятиме ефективності охорони та захисту адміністративних прав, а також довірі до держави, де можна на власний розсуд вибрати той спосіб та засіб захисту, який буде ефективним для конкретного порушення. Відповідно, розвантаження судової системи також зможе позитивно вплинути на якість та ефективність тих рішень, що постановляються судами та підвищить довіру до суду в державі.

Ключові слова: адміністративні послуги у сфері будівництва, захист, самозахист, медіація, примирення, позасудові способи вирішення спорів.

Туровець Юрій,

кандидат юридичних
наук, доцент, заслужений
юрист України,
професор кафедри
кримінального права
та процесу
Хмельницького
університету управління
та права імені Леоніда
Юзькова
<https://orcid.org/0000-0002-1110-9234>
y_turovets@univer.km.ua

1. Вступ

Здійснення будь-якого права передбачає наявність належних та ефективних механізмів його реалізації. Правова система, що передбачає лише особливості здійснення того чи іншого права без можливості його захисту, не може вважатись ефективною з погляду правозастосування. Коли йдеться про захист порушеного права чи неможливість здійснення того чи іншого права, у тому числі в межах адміністративних послуг у сфері будівництва, передусім має йтися про систему форм, способів та засобів захисту, що гарантуються суб'єкту звернення.

Реформування системи надання адміністративних послуг у частині процедур та цифровізації, судової системи у цілому має на меті покращення можливостей суб'єктів звернення захистити свої порушені та/або обмежені права в судовому порядку. Разом із тим сьогодні судовий захист таких прав має досить мало переваг порівняно з іншими способами захисту через його тривалість, ускладнення процедур та завантаженість судової системи. У зв'язку із цим потребують узгодження та вдосконалення як судові, так і позасудові способи захисту.

Науково-теоретичним підґрунтям дослідження адміністративних послуг у сфері будівництва, у тому числі щодо особливостей захисту порушених чи оспорюваних прав у цій сфері, слугують праці таких науковців, як: О. Ф. Андрійко, Г. В. Атаманчук, Д. М. Бахрах, О. М. Бандурка, В. М. Бевзенко, Ю. П. Битяк, О. М. Буханевич, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, О. Б. Ляшко, Р. С. Мельник, Н. Р. Нижник, О. П. Рябченко, А. О. Селіванов, В. В. Слончак, М. М. Тищенко, Н. Б. Чекомасова та ін.

2. Методи дослідження

Дослідження теми цієї наукової статті проводилося через призму використання різноманітного методологічного інструментарію, де варто виділити аналітичний, порівняльно-правовий методи та метод узагальнень. Аналітичний метод було застосовано автором для визначення особливостей різних способів альтернативного вирішення спорів у досліджуваній тематиці. Порівняльно-правовий метод використано

для співставлення національного, європейського досвіду та досвіду окремих країн у цій сфері. Метод узагальнень був використаний для формування основних висновків наукової статті.

3. Результати

Стаття 55 Конституції України не обмежує особу у виборі засобів захисту порушених прав та інтересів. Такі засоби можуть бути прямо не передбачені процесуальними нормами, а також іншими нормами права. Зокрема, це відповідає принципу верховенства права, де важливу роль відіграють не лише норми законодавства, а й традиції, норми моралі, інші соціальні регулятори.

У теорії адміністративного права існує позиція, відповідно до якої право на захист, яке гарантоване конституцією України, може бути реалізовано лише у разі його порушення. Указується, що порушення має носити реальний характер, стосуватись індивідуально вираженого права або інтересу особи, яка заявляє про його порушення (Прес-служба Сьомого апеляційного адміністративного суду, 2019). Однак, на наше переконання, право на захист може виникати й у разі, коли право особи є обмеженим, тобто коли особа в силу обставин, що не залежать від неї, не може його реалізувати, оскільки державою створено такі механізми реалізації, які мають ускладнення. Зокрема, у цьому разі йдеться, до прикладу, про звернення до електронних послуг, звернення в ЦНАП тощо, коли в силу різних обставин послуга на момент звернення може бути не надана. Так, до прикладу, за результатами поданого нами запиту щодо проблем, з якими стикаються органи публічної влади під час надання послуг у сфері будівництва, зокрема Бердичівською міською радою Житомирської області (як і іншими), вказується на складність самостійно заповнювати заяви та збирати документи для суб'єктів звернення. Тобто, з одного боку, державою гарантовано право на отримання різного роду адміністративних послуг у сфері будівництва, однак їх отримання подекуди передбачає спеціальні знання та технічні можливості. З одного боку, держава гарантує супровід відповідними фахівцями подання заяв та інших документів на звернення, однак, зважаючи на триваючу адміністративну реформу, наявність великої кількості ЦНАПів, які є неукомплектованими відповідними фахівцями, не дає можливості інколи суб'єкту звернення отримати ту чи іншу послугу в день звернення за нею. У такій ситуації виникає питання про те, чи набуває права на захист такий суб'єкт, що коли його право не може бути реалізованим. Тому у цьому разі ми можемо говорити, власне, не про порушення права, а про його обмеження. Те саме може стосуватись випадків, коли через відсутність технічної можливості та узгодженості різних реєстрів суб'єкту звернення доводиться додатково звертатися за отриманням документів, які потрібні для отримання адміністративної послуги. Так, до прикладу, законодавством сьогодні передбачено можливість здачі в експлуатацію нерухомого майна та реєстрації права власності на земельну ділянку під ним. Однак таким правом, по суті, обмежені особи щодо нерухомого майна, збудованого до 1992 р., де земельна

ділянка не оформлена належним чином і особа використала своє право на приватизацію земельної ділянки. Також, з одного боку, особи мають право на введення в експлуатацію об'єктів самочинного будівництва, однак прийняття в експлуатацію добудови до квартири за дозвільними документами попередніх зразків із приватизованою земельною ділянкою із цільовим призначенням для обслуговування житлового будинку.

Важливо зазначити, що різнотлумачення співвідношення досліджуваних понять завжди пов'язані, на наше переконання, з галузевим аспектом дослідження та застосуванням до конкретних правовідносин.

Важливість умовно теоретичних конструкцій охорони та захисту адміністративних право можуть мати значення для визначення засобів, якими особа, чиї права обмежені чи порушені, буде їх відновлювати, де велике значення має ефективність здійснення державного, судового й у цілому правового захисту та охорони такого права.

Зважаючи на викладене, можемо припустити, що для адміністративних правовідносин їх охорона та захист не різняться за методом правового регулювання, проте можуть різнитися за способами такого регулювання.

Особливостями адміністративно-правового захисту Л. О. Кожура визначає «його реалізацію лише у правовій формі діяльності, а не в будь-якій іншій діяльності органів публічної адміністрації; вступає в силу з моменту набуття чинності нормативно-правового акта, який гарантує правовий статус особи; регулює відносини, які пов'язані зі здійсненням прав та виконанням обов'язків, адже останні – невід'ємний складник правового статусу особи; обов'язково підкріплений юридичними гарантіями, що встановлені державою та відображені у нормах права» (Кожура, 2015).

Варто також запропонувати до уваги визначення правового захисту, запропоноване Ю. Ф. Кравченком, де автор його визначає як «діяльність держави в особі її органів представницької, виконавчої та судової влади, організацій, установ та посадових осіб по забезпеченню процесу реалізації особою своїх прав на користування матеріальними, політичними, соціальними та духовними благами» (Кравченко, 1998). На нашу думку, тут важливо акцентувати увагу на тому, наскільки можливим є самозахист порушених адміністративних прав, щоб визначити, чи завжди держава бере участь безпосередньо у захисті, чи можливі випадки, коли особа в межах адміністративних відносин може самостійно їх захистити та/або відновити. Для теорії приватного права відомим є поняття самозахисту цивільних (приватних) прав, що полягає у застосуванні особою безпосередній засобів та способів протидії без звернення до уповноважених органів для відновлення свого порушення права або ж відшкодування шкоди за таке порушення. Беручи до уваги приклад договору з надання послуг, самозахистом може виступати в цьому разі притримання оплати або ж виконання послуги або ж її частини у разі невиконання або ж неналежного виконання контрагентом своїх зобов'язань.

Що стосується самозахисту адміністративних прав, то варто розмірковувати так. Засоби самозахисту окремі автори визначають як легальні засоби протесту (Адміністративне право України, 2018). Їх призначення, на думку Б. Мельниченко, полягає у «відновленні порушеного права із запобіганням таким правопорушенням надалі» (Мельниченко, 2022). Такі засоби застосовуються у позасудовий (адміністративний) спосіб.

Далі авторка наголошує на важливості застосування медіації як альтернативному судовому розгляду способі урегулювання конфліктів, а також адміністративному оскарженні. Беручи до уваги поділ способів захисту прав на юрисдикційні та неюрисдикційні способи захисту, маємо зазначити таке. Зважаючи на специфіку адміністративних правовідносин, де однією зі сторін завжди є посадова особа або ж орган публічної влади, важливо вказати, що юрисдикційними в такому разі будуть визнаватися судовий захист порушених прав та адміністративне оскарження в межах адміністративного провадження. У такому разі не тільки однією зі сторін спору буде орган публічної влади та/або посадова особа, а й розгляд такого спору буде залежати від уповноваженого суб'єкта, що наділений владними повноваженнями.

Серед основних ознак неюрисдикційної форми захисту визначають такі: характер приватного (недержавного) застосування; юридична рівність сторін та осіб, які сприяють урегулюванню спору; переважно договірний характер правовідносин; самостійний вибір суб'єкта, що сприяє вирішенню конфлікту; переважання диспозитивного методу, зокрема у процесі використання способів альтернативного захисту; відсутність єдиної процесуальної форми, виконання рішень за результатами застосування таких форм на добровільній основі (Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України, 2021).

Серед неюрисдикційних форм захисту порушених прав у теорії права визнають самозахист та медіацію. Самозахист переважно розглядають як засіб реагування на фактичне порушення права (Рудницька, Дем'янюк, 2022). Чи можемо ми припустити можливість самостійного (без звернення до компетентних органів та осіб) захисту порушеного права в межах надання адміністративних послуг у сфері будівництва? Очевидно, що ні, оскільки будь-яке звернення безпосередньо до контрагента в межах будь-яких адміністративних правовідносин буде безпосередньо торкатися суб'єкта владних повноважень і, відповідно, вирішуватися буде суб'єктом владних повноважень. А, до прикладу, такий спосіб самозахисту, як притримання, по суті, не буде застосовним у межах досліджуваних нами правовідносин. Оскільки навіть суб'єкт владних повноважень, коли заявник до нього звертається з наданням послуги і не передає, до прикладу, усього необхідного переліку документів, передбаченого відповідними нормативними актами, то такий суб'єкт не притримує виконання надання послуги, а відмовляє в її наданні. У цьому, на наше переконання, полягає, власне, специфіка імперативного правового регулювання. Тому,

ймовірно, залишається говорити лише про можливість застосування медіації в адміністративних правовідносинах.

Ця тема є досить актуалізованою та дискусійною на сучасному етапі розвитку науки адміністративного права (Верба, 2021; Пишна, 2012; Богуцька, 2016; Горецький, 2019; Ростовська, Гришина, 2020). У межах вирішення цивільних та комерційних спорів сьогодні вже немає сумнів щодо доцільності, логічності та ефективності застосування медіації як позасудового способу вирішення спорів. Що ж стосується адміністративних відносин, то дискусії точаться як на рахунок можливості застосування, так і форми, суб'єктів та кола спірних правовідносин. Очевидно, що важко, на перший погляд, припустити, що відносини за участю органу публічної влади, держави буде вирішувати певний приватний суб'єкт, зважаючи на відносини підпорядкування та специфіку усього адміністративного порядку вирішення спорів у цілому. Однак європейський простір давно націлений на спрощення таких процедур, що виключає як корупційний складник, так і пришвидшує вирішення спору як такого, що, своєю чергою, може істотно економити бюджетні кошти та належно охороняти права і законні інтереси осіб, що вступають у відносини з органами публічної влади.

Рекомендація Rec (2001) 9 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами й сторонами – приватними особами, ухвалена Комітетом Міністрів Ради Європи на 762-му засіданні заступників міністрів 5 вересня 2001 р. (Рекомендація Rec 9 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами й сторонами – приватними особами, 2001), визначає, що широке використання альтернативних засобів вирішення адміністративних спорів надаватиме змогу швидшого вирішення самого спору та доступу громадськості до цих процесів.

Перелік інструментів альтернативного вирішення спорів у національному адміністративному праві різних країн такий самий різноманітний, як і самі системи адміністративного права. Проте є деякі спільні риси: адміністративне оскарження є найбільш використовуваним засобом правового захисту для адміністративних процедур, за ним йде омбудсмен, тоді як медіація та інші інструменти альтернативного вирішення спорів усе ще переважно на стадії осмислення, розроблення та впровадження. Ініціативи державної політики сприяють використанню засобів альтернативного вирішення спорів для вирішення адміністративних спорів, хоча досі можна зустрітися з небажанням використовувати домовленості замість рішень, прийнятих публічною владою в адміністративному праві.

Правові системи Західної Європи поділяються за ознакою обов'язковості та факультативності адміністративних оскаржень. Німеччина, Нідерланди, Бельгія, Іспанія та Данія визнають обов'язкові апеляційні процедури, а Франція та Італія – факультативні апеляції. В Австрії сьогодні відбувається серйозна

зміна парадигми, де заявлений перехід від адміністративного оскарження до судового перегляду. У Центральній і Східній Європі обов'язкова система оскарження була прийнята одностайно. Своїми особливостями наділений підхід до альтернативного вирішення спорів у системі загального права у Великій Британії (Dragos, Neamtu, 2014).

У багатьох європейських країнах, як і на рівні ЄС у цілому, інститут омбудсмена може діяти як альтернативний спосіб вирішення спорів по відношенню до судового механізму. Однак його роль поки що обмежена. Країнами, де омбудсмени відіграють помітнішу роль у відносинах з урядом та/або судовою системою, є Нідерланди, Великобританія та Данія (Dragos, Neamtu, 2014).

Медіація справді є недостатньо розвиненою в публічному праві. Звернення до медіації в адміністративному судочинстві загалом виглядає як порушення основних принципів адміністративного права, таких як законність, здійснення публічної влади, відповідальність. Усі правові системи теоретично допускають медіацію (або примирення, арбітраж) в адміністративному праві. Проте на практиці досить часто медіація вважається інститутом, який не вписується в рамки адміністративного судочинства як такого.

Однак варто ще раз підкреслити, що адміністративні оскарження, омбудсмен і медіація є важливими інструментами вирішення спорів на рівні інституцій та агенцій ЄС.

Альтернативні інструменти вирішення спорів у різних сферах, зокрема за участю споживачів, були запроваджені в законодавстві ЄС із метою сприяння реалізації внутрішнього ринку та надання особам альтернативи судовому розгляду для захисту їхніх прав від порушень права ЄС. У цьому контексті можна виділити дві сфери: по-перше, забезпечення процедур оскарження на наднаціональному рівні в рамках агентств ЄС і, по-друге, створення системи SOLVIT, яка забезпечує засоби неформального врегулювання спорів у конкретних випадках порушення права ЄС національні адміністрації.

Керівні принципи для кращого виконання існуючої Рекомендації щодо альтернатив судовому процесу між адміністративними органами та приватними сторонами (Guidelines for a better implementation of the existing Recommendation on alternatives to litigation between administrative authorities and private parties), розроблені Європейською комісією з ефективності правосуддя у 2007 р., вказують, що вирішення запровадження та функціонування способів та методів альтернативного вирішення адміністративних спорів покладається цілком на правові порядки країн, що зумовлено, передусім, відсутністю компетенції ЄС у цій сфері. Загалом серед керівних принципів Європейська комісія з ефективності правосуддя визначає такі: інституційна доступність (альтернативні способи вирішення спорів між адміністративними органами та приватними сторонами можуть установлюватися в державах-членах лише в тому разі, якщо буде прийнята політика, яка стосується застосування цих

засобів вирішення спорів, або для запобігання спорів до їх виникнення, або для їх вирішення в майбутньому); економічна доступність (альтернативні способи вирішення спорів між адміністративними органами та приватними сторонами мають бути економічно доступними всім учасникам незалежно від їхнього фінансового стану); інформаційна доступність (держава має забезпечувати поінформованість населення про можливості альтернативних способів вирішення спорів між адміністративними органами та приватними сторонами, окрім цього, може бути створена мережа спеціального навчання (тренінгів) для можливості усвідомленого вибору способу вирішення спору).

Медіацію та примирення, на нашу думку, можна використовувати в усіх адміністративних спорах, де однією зі сторін є приватна особа. Однак залежно від суті та обставин спору той чи інший спосіб може виявитися більш доцільним для вирішення спору. На практиці з'явилися галузі адміністративного права, де медіація використовується частіше: це спори, пов'язані з екологією, правом планування території та забудови, податковим правом, соціальним правом, конкурентним правом, винагородою, обслуговуванням тощо (Litvins, 2018). Важливо, зважаючи на тематику нашого дослідження, говорити про можливість застосування медіаційних процедур для спорів у межах надання адміністративних послуг, де очевидно є роль квазіспоживача (замовника) таких послуг. Елементи медіації та примирення, за допомогою яких можна досягти згоди сторонам адміністративної процедури щодо справедливого та ефективного судового вирішення справи, мають стати складовою частиною адміністративної процедури, оскільки вони пропонують структуру, у рамках якої всі сторони адміністративного процесу можуть брати активну участь у пошуку рішення. У використанні таких методів досягаються фундаментальні принципи права, тобто справедливість, справедливність, прозорість, участь, ефективність і неформальність (Haft, Schlieffen, 2009).

У контексті нашого дослідження медіація та примирення можуть бути спрямовані не лише на завершення примирення, результатом може бути також скасування, зміна адміністративного акта, видання адміністративного акта певного змісту, відкликання заяви чи визнання права на подання заявки обґрунтованою. Такі узаконені правові наслідки можуть усунути сумніви та необізнаність сторін, а також з'ясувати фактичні та юридичні обставини звернення за отриманням адміністративної послуги у сфері будівництва. Відповідно, зважаючи на цифровізацію такого виду адміністративних послуг, скоріше за все, може йтися про можливість застосування медіаційних процедур онлайн.

4. Висновки

Підсумовуючи, варто зазначити, що ми розглянути досить велику кількість альтернативних способів вирішення адміністративних спорів, що можуть бути застосовними для цілей врегулювання правовідносин у межах нашого дослідження. Необхідно констатувати, що максимальна розгалуженість

такої системи вирішення спорів сприятиме ефективності охорони та захисту адміністративних прав, а також довірі до держави, де можна на власний розсуд вибрати той спосіб та засіб захисту, який буде ефективним для конкретного порушення. Відповідно, розвантаження судової системи також зможе позитивно вплинути на якість та ефективність тих рішень, що постановляються судами, та підвищить довіру до суду в державі.

Список використаних джерел:

1. Прес-служба Сьомого апеляційного адміністративного суду. Про способи захисту права у публічно-правових відносинах. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/pro-sposobi-zahistu-prava-u-publichnopravovih-vidnosinah.html> (дата звернення: 27.05.2024).
2. Кожура Л.О. Адміністративно-правовий захист та охорона: поняття та співвідношення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2015. Вип. 35(1.2). С. 119–122.
3. Кравченко Ю.Ф. Актуальні проблеми реформування ОВС України (організаційно-правові питання) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 1998. 19 с.
4. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галунько та ін. Херсон : Олді-плюс, 2018. 446 с.
5. Мельниченко Б. Адміністративно-правові засоби захисту прав, свобод та інтересів приватних осіб у сфері публічного управління. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки»*. 2022. № 2(34). С. 64–69.
6. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / за ред. канд. юрид. наук, доц. О.Б. Верби. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с.
7. Рудницька О.П., Дем'янюк В.М. Неюрисдикційні способи захисту цивільних прав. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2022. № 6. С. 63–69.
8. Верба І.О. Медіація в адміністративному судочинстві: проблеми теорії та практики. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 3(112). С. 186–190.
9. Пишна А.Г. Застосування медіації для урегулювання адміністративних спорів. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2012. № 3. С. 147–149.
10. Богуцька Л.П. Медіація у вирішенні публічно-правових спорів. URL: <https://ukrainepravo.com/scientific-thought/naukova-dumka/zaprovadzhennya-med-ats-yak-alternativnogo-shlyakhu-vir-shennya-publ-chno-pravovikh-spor-v/> (дата звернення: 27.05.2024).
11. Горецький О. Медіація в адмінсудочинстві – неможливе можливо? *Юридична газета online*. 2019. № 16(670). URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/mediaciya-v-adminsudochinstvi-nemozhlive-mozhливо.html> (дата звернення: 27.05.2024).
12. Ростовська К.В., Гришина Н.В. Медіація в адміністративному судочинстві: міф чи реальність сьогодення. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2020. № 29. С. 182–188.
13. Рекомендація Rec (2001) 9 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами й сторонами – приватними особами. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2001_9_2001_09_05.pdf (дата звернення: 27.05.2024).
14. Dragos D.C., Neamtu B. *Alternative Dispute Resolution in European Administrative Law*. Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2014. 605 p.

15. Guidelines for a better implementation of the existing Recommendation on alternatives to litigation between administrative authorities and private parties. URL: <https://rm.coe.int/1680747683> (data access: 27.05.2024).
16. Litvins G. Alternative methods of judicial protection and dispute resolution in administrative law. *ELTE Law Journal*. 2018. № 1. P. 371–286.
17. Haft F., Schlieffen K. *Handbuch Mediation*. München: Verlag C.H. Beck, 2009. 345 p.

References:

1. Pres-sluzhba Sjomogho apeljacionogho administratyvnogho sudu. Pro sposoby zakhystu prava u publichno-pravovykh vidnosynakh [On methods of protecting rights in public legal relations]. Retrieved from: : <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/prosposobi-zahystu-prava-u-publichnopravovih-vidnosinah.html> ((accessed: 27.05.2024).
2. Kozhura L.O. (2015) Administratyvno-pravovyj zakhyst ta okhrona: ponjattja ta spivvidnoshennja [Administrative and legal protection and security: concepts and relationships]. *Naukovyj visnyk Uzhgorodskogo nacionalnogo universytetu. Serija : Pravo* [Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Law]. vol. 35(1.2). pp. 119–122.
3. Kravchenko Ju.F. (1998) Aktualni problemy reformuvannja OVS Ukrainy (orhanizacijno-pravovi pytannja) [Current problems of reforming the Ministry of Internal Affairs of Ukraine (organizational and legal issues)]: avtoref. dys. na zdobuttja nauk. stupenja kand. juryd. nauk: spec. 12.00.07. (in Ukrainian)
4. Administratyvne pravo Ukrainy. Povnyj kurs [Administrative Law of Ukraine. Full course] (2018). pidruchnyk / V. Ghalunjko, P. Dikhtijevskij, O. Kuzjmenko, S. Stecenko ta in. Kherson : Oldi-pljus. 446 p.
5. Melnychenko B. (2022) Administratyvno-pravovi zasoby zakhystu prav, svobod ta interesiv pryvatnykh osib u sferi publichnogho upravlinnja [Administrative and legal means of protecting the rights, freedoms and interests of private individuals in the field of public administration]. *Visnyk Nacionalnogo universytetu «Lvivskja politekhnika»*. Serija: «Jurydychni nauky» [Bulletin of the National University «Lviv Polytechnic». Series: «Legal Sciences»]. vol 2 (34). pp. 64–69.
6. Verba-Sydr O.B. (ed.) (2021) Aljternatyvni sposoby vyrishennja cyvilnykh sporiv za zakonodavstvom Ukrainy [Alternative methods of resolving civil disputes under the legislation of Ukraine]: navchalnyj posibnyk: Ljviv, Ljvivskij derzhavnyj universytet vnutrishnikh sprav. 416 p.
7. Rudnycja, O.P., Dem'janjuk, V.M. (2022) Nejurydykcyjni sposoby zakhystu cyvilnykh prav [Non-jurisdictional methods of protecting civil rights.]. *Aktualni problemy vitchyznjanovi jursprudenceji* [Current problems of domestic jurisprudence]. vol 6. pp. 63–69.
8. Verba I.O. (2021) Mediacija v administrativnomu sudochynstvi: problemy teoriji ta praktyky [Mediation in administrative proceedings: problems of theory and practice.]. *Naukovyj visnyk Dnipropetrovskogo derzhavnogho universytetu vnutrishnikh sprav* [Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs]. 2021. vol 3 (112). pp. 186–190.
9. Pyshna A.Gh. (2012) Zastosuvannja mediaciji dlja ureguljuvannja administrativnykh sporiv [Application of mediation for the settlement of administrative disputes.]. *Pivdenoukrajinskij pravnychyj chasopys* [South Ukrainian Law Journal.]. vol. 3. pp. 147–149.
10. Boghucjka L.P. (2016) Mediacija u vyrishenni publichno-pravovykh sporiv. Retrieved from: <https://ukrainepravo.com/scientific-thought/naukova-dumka/zaprovadzhennja-med-ats-yak-alternativnogo-shlyakhu-vir-shennja-publ-chno-pravovikh-spor-v/>.(access: 27.05.2024).
11. Ghoreckij O. (2019) Mediacija v adminsudochynstvi – nemozhlyve mozhlyvo? [Mediation in administrative justice – the impossible is possible?] *Jurydychna ghazeta online* [Legal newspaper online.]. 2019. vol 16 (670). Retrieved from: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/mediacija-v-adminsudochinstvi-nemozhlyve-mozhlyvo.html>. (access: 27.05.2024).

12. Rostovsjka K. V., Ghryshyna N. V. (2020) *Mediacija v administratyvnomu sudochynstvi: mif chy realiji sjoghodennja* [Mediation in administrative proceedings: myth or present-day realities]. *Visnyk Kharkivskijogho nacional'nogho universytetu imeni V.N. Karazina. Serija : Pravo* [Bulletin of the V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Law]. 2020. vol 29. pp. 182–188.

13. Rekomendacija Rec (2001) 9 Komitetu Ministriv Rady Jevropy derzhavam-chlenam shhodo aljternatyv sudovomu rozghljadu sporiv mizh administratyvnymy orghanamy j storonamy—pryvatnymy osobamy [Recommendation Rec 9 of the Committee of Ministers of the Council of Europe to member states on alternatives to judicial review of disputes between administrative authorities and private parties] Retrieved from: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2001_9_2001_09_05.pdf (access: 27.05.2024).

14. Dragos D.C., Neamtu B. (2014) *Alternative Dispute Resolution in European Administrative Law*. Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 605 p. (in English).

15. Guidelines for a better implementation of the existing Recommendation on alternatives to litigation between administrative authorities and private parties. Retrieved from: <https://rm.coe.int/1680747683> (access: 27.05.2024).

16. Litvins G. (2016) Alternative methods of judicial protection and dispute resolution in administrative law. *ELTE Law Journal*. vol 1. pp. 371–286.

17. Haft F., Schlieffen K. (2009) *Handbuch Mediation*. München: Verlag C.H.Beck. 345 p. (in English).

FEATURES OF OUT-OF-COURT PROTECTION OF RIGHTS AND INTERESTS IN RELATIONS ON THE PROVISION OF ADMINISTRATIVE SERVICES IN THE SPHERE OF CONSTRUCTION

Yurii Turovets,

Candidate of Law, Associate Professor, Honored Lawyer of Ukraine,

Professor at the Department of Criminal Law and Process

Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law

<https://orcid.org/0000-0002-1110-9234>

y_turovets@univer.km.ua

In the article, the author examines the features of extrajudicial protection of rights and interests in relations on the provision of administrative services in the construction sector. The author points out the main problems regarding legal regulation and the application of such methods.

The author substantiates the position that the right to protection can arise even in the case when the right of an individual is limited, that is, when a person, due to circumstances beyond his control, cannot realize it, since the state has created such implementation mechanisms that have complications.

The author emphasizes that different interpretations of the correlation of the studied concepts are always connected, in our opinion, with the industry aspect of the study and application to specific legal relations. The importance of conditionally theoretical constructions of protection and defence of administrative law can be important for determining how a person whose rights are limited or violated will restore them, where the effectiveness of the implementation of state, judicial, and generally legal protection and defence of such a right is of great importance.

The author argues that for administrative legal relations, their protection and defence do not differ by the method of legal regulation but may differ by the methods of such regulation.

The author emphasizes that administrative appeals, the Ombudsman and mediation are important

tools for resolving disputes at the level of EU institutions and agencies.

In the author's opinion, mediation and conciliation can be aimed not only at ending with reconciliation, but the result can also be the cancellation, amendment of an administrative act, issuance of an administrative act of a certain content, withdrawal of an application or recognition of the right to apply as justified. Such legalized legal consequences can eliminate doubts and ignorance of the parties, as well as clarify the factual and legal circumstances of the application for an administrative service in the field of construction.

The author concludes that the maximum expansion of the system of alternative dispute resolution methods in the studied area will contribute to the effectiveness of the protection and defence of administrative rights, as well as trust in the state, where one can choose at one's own discretion the method and means of protection that will be effective for a specific violation. Accordingly, the unloading of the judicial system can also positively affect the quality and efficiency of decisions made by courts and increase trust in the court in the state.

Key words: *administrative services in the construction sector; protection, self-defence, mediation, reconciliation, out-of-court dispute resolution methods.*